

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 599/2014-11

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 30. septembra 2014 v senáte zloženom z predsedu Lajosa Mészárosa (sudca spravodajca), zo sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej a sudcu Sergeja Kohuta predbežne prerokoval sťažnosť mal. Š. V. a mal. J. V., zastúpených zákonnou zástupkyňou – matkou B. V., právne zastúpených advokátom JUDr. J. P., vo veci namietaného porušenia čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Krajského súdu v Žiline č. k. 9 Co 265/2014-303 z 30. apríla 2014 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť mal. Š. V. a mal. J. V. o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 18. augusta 2014 doručená sťažnosť mal. Š. V. a mal. J. V. (ďalej len „sťažovatelia“), zastúpených zákonnou zástupkyňou – matkou B. V., vo veci namietaného porušenia čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), ako aj čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Krajského súdu v Žiline (ďalej len „krajský súd“) č. k. 9 Co 265/2014-303 z 30. apríla 2014. Sťažnosť bola odovzdaná na poštovú prepravu 13. augusta 2014.

Zo sťažnosti vyplýva, že rozsudkom Okresného súdu Martin (ďalej len „okresný súd“) č. k. 6 C 34/2007-255 zo 17. apríla 2013 bola v celom rozsahu zamietnutá žaloba sťažovateľov ako žalobcov proti žalovaným B. L., Ľ. H., A. R., Ing. M. L. a Slovenskej republike – Ministerstvu vnútra Slovenskej republiky o určenie, že konkrétne označené nehnuteľnosti patria do dedičstva po poručiteľovi J. L. Zároveň bolo rozhodnutie o trovách ponechané na samostatné uznesenie. Tento rozsudok okresného súdu bol potvrdený rozsudkom krajského súdu č. k. 9 Co 284/2013-250 z 19. septembra 2013. Proti rozsudku krajského súdu podali sťažovatelia sťažnosť ústavnému súdu. Konanie o sťažnosti je na ústavnom súde vedené pod sp. zn. Rvp 64/2014, pričom v čase podania terajšej sťažnosti ústavnému súdu sťažovateľom ešte nebol známy výsledok uvedenej skoršej sťažnosti.

Uznesením okresného súdu č. k. 6 C 34/2007-264 z 11. decembra 2013 bolo rozhodnuté o náhrade trov konania, a to tak, že sťažovatelia boli zaviazaní zaplatiť žalovaným L., R. a L. spoločne a nerozdielne 942,44 €, t. j. trovy prvostupňového konania, a to do 3 dní od právoplatnosti na účet právneho zástupcu týchto žalovaných. Zároveň boli sťažovatelia zaviazaní zaplatiť žalovanej H. náhradu trov prvostupňového konania vo výške 276,61 €, a to do 3 dní od právoplatnosti na účet jej právneho zástupcu. Následným uznesením krajského súdu č. k. 9 Co 265/2014-303 z 30. apríla 2014 bolo uznesenie okresného súdu potvrdené s tým, že žiaden z účastníkov nemá právo na náhradu trov odvolacieho konania.

Okresný súd pri rozhodovaní o trovách poukázal na ustanovenie § 137 a § 142 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku a vychádzal zo vzájomného pomeru úspešnosti a neúspešnosti účastníkov konania.

Sťažovatelia v podanom odvolaní žiadali zohľadniť ustanovenie § 150 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku, teda prihliadnuť na dôvody hodné osobitného zreteľa, ktoré spočívajú v tom, že sú maloletými deťmi a polosirotami žijúcimi len s jedným z rodičov. Táto skutočnosť ich znevýhodňuje tak v citovej oblasti, ako aj v rodinnej a sociálnej v kontexte s možnosťami len jedného rodiča zabezpečiť celkovú starostlivosť o ich potreby. Poukázali aj na to, že ich príjmom je sirotsky dôchodok a hoci sa stali dedením po J. L.

podielovými spoluvlastníkmi niekoľkých nehnuteľností, nadobudnuté dedičstvo je zaťažené dlhmi.

Podľa názoru krajského súdu, ktorý uznesenie okresného súdu potvrdil, nebol dôvod na aplikáciu ustanovenia § 150 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku.

Uvedený záver krajského súdu považujú sťažovatelia za rozporný so skutkovým stavom a vykonaným dokazovaním, pričom tento nezodpovedá ani platnej právnej úprave. Sťažovatelia trvajú na tom, že vo veci boli a sú naplnené dôvody na aplikáciu ustanovenia § 150 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku.

Všeobecné súdy vôbec nezohľadnili, že sťažovatelia sú maloleté deti, polosiroty žijúce od narodenia len s jedným z rodičov, čo zjavne zasahuje do ich postavenia a možností a jednoznačne ich to znevýhodňuje tak v oblasti citovej, ako aj rodinnej a sociálnej v kontexte s možnosťami len jedného rodiča zabezpečiť celkovú starostlivosť a potreby sťažovateľov. Krajský súd použil formalistický a arbitrárny výklad ustanovenia § 150 Občianskeho súdneho poriadku bez toho, aby posudzoval širšie okolnosti prípadu a hlavne dôvod zamietnutia žaloby sťažovateľov. Dôvodom zamietnutia žaloby bol totiž údajný nedostatok naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení. Tento názor považujú sťažovatelia stále za nesprávny, a práve preto sa obrátili 10. januára 2014 na ústavný súd, ktorý o ich sťažnosti ešte nerozhodol. Bolo povinnosťou krajského súdu prihliadať pri rozhodovaní o náhrade trov konania aj na dôvody, ktoré viedli k zamietnutiu žaloby. Ak totiž bola žaloba zamietnutá pre neexistenciu naliehavého právneho záujmu, stalo sa tak až po viac ako 7 rokoch od podania žaloby, hoci existenciu naliehavého právneho záujmu musí súd skúmať z úradnej povinnosti, a to spravidla na začiatku konania tak, aby bola rešpektovaná zásada hospodárnosti. Podľa názoru sťažovateľov všeobecné súdy svojím nesprávnym postupom napomohli k vzniku trov konania a túto skutočnosť možno jednoznačne považovať za dôvod hodný osobitného zreteľa v zmysle § 150 Občianskeho súdneho poriadku.

Pri akceptovaní názoru všeobecných súdov sa sťažovatelia dostávajú do paradoxnej situácie, keď síce sporné nehnuteľnosti nepochybne patrili v čase smrti poručiteľovi, avšak

sťažovatelia boli vzhľadom na nesprávne meritórne rozhodnutie o zamietnutí žaloby vylúčení z možnosti uplatňovať si právo dediť po poručiteľovi a boli navyše zaviazaní nahradiť trovy konania žalovaným, ktorí jediní mali zo sporných nehnuteľností zisk a úžitok. Takéto dôsledky uznesenia o trovách úplne a absolútne popierajú zmysel a účel ustanovenia § 150 Občianskeho súdneho poriadku a sú v príkrom rozpore so zásadou spravodlivosti, na ktorej je vybudovaný právny poriadok Slovenskej republiky.

Sťažovatelia sú presvedčení, že v odôvodnení uznesenia krajského súdu absolútne chýba odpoveď na otázky nastolené v odvolaní, hoci tieto majú pre vec podstatný význam. Krajský súd nedal jasnú a presvedčivú odpoveď na podstatné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany. Nereagoval na argumenty uvedené v odvolaní a obmedzil sa na strohé konštatovanie, že dôvody odvolania sťažovateľov neboli takého charakteru, aby mohli spochybníť vecnú správnosť uznesenia okresného súdu.

Sťažovatelia navrhujú vydať nález v tomto znení:

„1. Uznesením Krajského súdu v Žiline č. k. 9 Co 265/2014-303 zo dňa 30.04.2014 bolo porušené základné právo sťažovateľov 1/ a 2/ podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, spočívajúce v práve na súdnu ochranu na nezávislom a nestrannom súde, základné právo sťažovateľov podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, spočívajúce v práve sťažovateľov 1/ a 2/ vlastníť majetok a dediť a základné právo podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, spočívajúce v práve na spravodlivé súdne konanie.

2. Ústavný súd Slovenskej republiky zrušuje uznesenie Krajského súdu v Žiline č. k. 9 Co 265/2014-303 zo dňa 30.04.2014 a vec vracia Krajskému súdu v Žiline na ďalšie konanie.

3. Zároveň sťažovatelia žiadajú priznať náhradu trov právneho zastúpenia vo výške 1.407,62 € a túto poukázať ich právnemu zástupcovi(...).“

II.

Z odvolania sťažovateľov z 20. decembra 2013 podaného proti uzneseniu okresného súdu sp. zn. 6 C 34/2007 z 11. decembra 2013 vyplýva, že posudzovaný prípad bolo treba

posúdiť podľa § 150 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku. Bolo treba prihliadnuť na to, že sťažovatelia sú maloleté deti, polosiroty žijúce od narodenia len s jedným z rodičov, čo zjavne zasahuje do ich postavenia a možností a jednoznačne ich to znevýhodňuje v citovej, rodinnej a sociálnej oblasti v kontexte s možnosťami len jedného rodiča zabezpečiť celkovú starostlivosť o ne a ich potreby. Jediným príjmom sťažovateľov je ich sirotsky dôchodok. Pokiaľ ide o ich majetkové pomery, dedením sa stali podielovými spoluvlastníkmi niekoľkých nehnuteľností v R., L., L. a O., ale dedičstvo je zaťažené dlhmi a na viacero nehnuteľností je už zriadené exekučné záložné právo.

Z uznesenia krajského súdu č. k. 9 Co 265/2014-303 z 30. apríla 2014 vyplýva, že ním bolo potvrdené uznesenie okresného súdu č. k. 6 C 34/2007-264 z 11. decembra 2013. Podľa názoru krajského súdu vo všeobecnosti možno konštatovať, že ustanovenie § 142 Občianskeho súdneho poriadku vyjadruje zásadu zodpovednosti za výsledok konania, čo znamená, že účastník, ktorý mal plný úspech, má právo na náhradu všetkých trov konania. V tomto prípade je zrejmé, že sťažovatelia neboli úspešní, naopak, žalovaní úspešne bránili svoje práva. Vzhľadom na tieto skutočnosti bol postup okresného súdu správny a s jeho závermi sa stotožňuje aj krajský súd. Sťažovatelia v odvolaní nespochybnili výšku priznaných trov, žiadali len posúdiť, či nie sú splnené podmienky na použitie ustanovenia § 150 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku. Poukazovali na to, že sú maloletí, polosiroty, na čo by sa malo prihliadať. Na druhej strane sami pripustili, že ich majetkové pomery vzhľadom aj na prebehnuté dedičské konanie nemožno považovať za také, ktoré by osobitne boli dôvodom na aplikáciu ustanovenia § 150 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku. Vzhľadom na zistené skutočnosti krajský súd nepovažoval odvolanie sťažovateľov za dôvodné.

Podľa zistenia ústavného súdu uznesením sp. zn. II. ÚS 474/2014 z 30. júla 2014 bola odmietnutá ako neprípustná sťažnosť podaná sťažovateľmi proti rozsudku krajského súdu č. k. 9 Co 284/2013-250 z 19. septembra 2013. Podľa názoru ústavného súdu sťažovatelia nevyužili možnosť podať proti rozsudku krajského súdu dovolanie, ktorého prípustnosť by sa opierala o ustanovenie § 237 písm. f) Občianskeho súdneho poriadku.

III.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľov. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, návrhy podané oneskorene, ako aj návrhy zjavne neopodstatnené môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania.

Sťažnosť treba považovať za zjavne neopodstatnenú.

O zjavnej neopodstatnenosti návrhu možno hovoriť vtedy, keď namietaným postupom alebo rozhodnutím orgánu štátu nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil navrhovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom alebo rozhodnutím orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnený návrh preto možno považovať ten, pri predbežnom prerokovaní ktorého ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, realnosť ktorej by mohol posúdiť po jeho prijatí na ďalšie konanie (m. m. I. ÚS 66/98, I. ÚS 110/02, I. ÚS 88/07).

Podľa konštantnej judikatúry ústavný súd nie je súčasťou systému všeobecných súdov, ale podľa čl. 124 ústavy je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Pri uplatňovaní tejto právomoci ústavný súd nie je oprávnený preskúmať a posudzovať ani právne názory všeobecného súdu, ani jeho posúdenie skutkovej otázky. Úlohou ústavného súdu totiž nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách. Posúdenie vecí všeobecným súdom sa môže stať predmetom kritiky zo strany ústavného súdu iba v prípade, ak by závery, ktorými sa všeobecný súd vo svojom rozhodovaní riadil, boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne. O arbitrárnosti (svojevôli) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natolko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (mutatis mutandis I. ÚS 115/02, I. ÚS 12/05, I. ÚS 352/06).

Jadrom sťažnosti je námietka, podľa ktorej náhradu trov konania bolo treba posúdiť nielen z pohľadu úspešnosti, resp. neúspešnosti sťažovateľov v konaní, ale súčasne aj z pohľadu ustanovenia § 150 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku, teda s prihliadnutím na dôvody osobitného zreteľa hodné na strane sťažovateľov.

Podľa názoru ústavného súdu treba argumentáciu krajského súdu považovať za dostatočnú a presvedčivú, a to aj napriek tomu, že je pomerne stručná. Nejaví sa ani ako arbitrárna, ale ani ako zjavne neodôvodnená.

Samotnú skutočnosť, že sťažovatelia sú maloleté deti a polosiroty, ktorých potreby zabezpečuje iba jeden z rodičov, samu osebe bez ďalšieho v danom prípade za dôvod hodný osobitného zreteľa považovať nemožno. Je totiž nesporné, že sťažovatelia zdedili viaceré nehnuteľnosti, a preto sú z tohto pohľadu majetnými osobami. S prihliadnutím na výšku trov, na náhradu ktorých boli zaviazaní, treba záver krajského súdu považovať za dostatočne presvedčivý.

Nemožno súhlasiť ani s argumentom, podľa ktorého bolo povinnosťou všeobecných súdov pri rozhodovaní o náhrade trov konania prihliadnuť na dôvod zamietnutia žaloby vo veci samej. Z pohľadu náhrady trov konania je podstatné, či bol účastník konania neúspešný, resp. v akom rozsahu bol neúspešný. V tejto súvislosti sa nejaví ako podstatné, že či žaloba bola zamietnutá pre nedostatok naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení alebo pre vecnú neopodstatnenosť žalobného nároku. Okrem toho treba zdôrazniť, že takýto argument sťažovatelia v odvolaní ani neuviedli a uplatnili ho až pred ústavným súdom.

V podstate to isté sa vzťahuje aj na námietku, podľa ktorej za dôvod hodný osobitného zreteľa bolo treba považovať nesprávny postup okresného súdu, ktorý zanedbal povinnosť skúmať otázku danosti naliehavého právneho záujmu na začiatku konania, urobil tak až po dlhšom čase, čím vznikli zvýšené trovy, ktoré by nemali znášať sťažovatelia. Ani táto argumentácia nemôže obstáť, keďže je zrejmé, že žalovaní vytýkaný postup okresného súdu nijako nezavinili. Pokiaľ podľa názoru sťažovateľov bol úradný postup okresného súdu nesprávny, majú títo možnosť vyvodzovať právne dôsledky z toho plynúce od zodpovedného subjektu v predpísanom konaní. Aj tu možno dodať, že ani túto námietku sťažovatelia v podanom odvolaní neuplatnili.

Berúc do úvahy uvedené skutočnosti, ústavný súd rozhodol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde tak, ako to vyplýva z výroku tohto uznesenia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 30. septembra 2014